

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д.с.н. Светлана Стефанова Съйкова
Институт за изследване на обществата и знанието при БАН

на дисертационния труд на Пламен Асенов Петков
на тема „НАПРАВЛЕНИЯ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА КАРИЕРНОТО
РАЗВИТИЕ НА ОФИЦЕРСКИЯ СЪСТАВ В БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ”,
представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор”
по научна специалност „Военно дело”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

По темата на дисертационни труд има обширна българска и чуждестранна литература (Ив. Хаджийски, Г. Фотев, Пл. Георгиев, П. Режепо, М. Вебер, П. Сорокин и др.). Но преобладаващата част от нея не е посветена на специфичните проблеми, засягащи кариерното развитие в армията и в частност на офицерския състав. В тази област проблемите не са изследвани системно през призмата на социологията на военното дело.

Актуалността и значимостта на изследваната проблематика е добре защитена от автора. Изтъкнати са няколко важни основания, между които необходимостта от: 1) осветляване и развитие на теоретичните и методологическите аспекти, засягащи кариерното развитие на офицерския състав в българската армия; 2) методите за изследване и управление на професионалната кариера; 3) разкриване и оценка на конкретните влияния на ключовите фактори, предопределящи това развитие; 4) разработване на теоретични модели, необходими за бъдещи социологически изследвания на разглеждания феномен; 5) обосноваване на препоръки и предложения за усъвършенстване на системата за управление на този сложен и значим процес.

Изложената материя е в пълно съответствие с темата и задачите на дисертационния труд. В труда се съдържат оригинални постановки, обобщения, отнасящи се до развитието на теорията в тази област. Обобщени са резултатите и изводите от направените изследвания на автора за състоянието и развитието на офицерския състав в сухопътните войски. Направено е експертно изследване на теоретико-методологическите аспекти на кариерното развитие на офицерския състав с участието на негови представители. Оригинален и плодотворен се оказва и подходът на автора при изследване проблемите и подходите чрез сравняване на по-развити системи за управление на кариерното развитие (с

банка ДСК и други търговски организации). Всичко това е позволило на автора да заимства и доразвива успешно (със съответни адаптации) редица полезни идеи и решения, касаещи този важен управленски проблем.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Трудът се състои от увод, три глави (с общ обем от 128 стр.); приложения с обобщените резултати от направените авторски изследвания.

Целта и задачите на изследването са коректно дефинирани и обосновани. Оценката на параметрите на съвременното състояние на професионалното развитие на офицерския състав сама по себе си е значимо постижение, но заедно с това та е послужила като основа за обосноваване на конкретни предложения за иновации в системата за управление на кариерното развитие на офицерския състав. Дефинирани са няколко важни хипотези, на които авторът търси научно обосновани отговори.

В теоретико-методологическата основа на изследванията по темата са заложили съвременните постижения на общата социология, социология на управлението, социална психология, психология на личността и др. Важно е да се подчертае, че авторът изгражда собствени модели за обекта и за системата на неговото управление. Използвани са съвременни подходи и методи за социологическо описание и оценка на характеристиките на офицерския състав и неговото развитие. Авторът прилага анкетният метод, различни сравнителни оценки, статистико-математически методи и други научни инструменти за анализ и обобщения на събрания материал. Емпиричната информация е от специално проведените за целта две емпирични изследвания, от статистически данни и др.

Изводите и обобщенията произтичат пряко от резултатите на изследователската работа на докторанта. Те са обосновани от избраните изследователски постановки, от представителните данни на изследването.

3. Оценка на научните и научно приложните постижения и приноси на дисертационния труд

В дисертационния труд се съдържат значими научни приноси от теоретичен и практико-приложен характер. Най-важните от тях се отнасят до:

3.1. Постижения и приноси, обогатяващи теорията в изследваната област

Първо, разработените върху основата на досегашните постижения в науката за кариерното развитие на офицерския състав два теоретични модела. Първият визира изследвания феномен (кариерното развитие на офицерския състав). Вторият засяга пряко системата на неговото управление. Отнасям тези модели към значимите авторски постижения в областта на теорията. Може да се добави още, че емпиричният материал, върху който са конструирани и апробирани тези модели касае специално офицерския състав в сухопътните войски. Моделите обаче, лесно могат да се доразвият, адаптират и обобщят за конкретни изследвания и в други родове войски, в известна степен дори и отвъд това изследователско поле.

Второ, осветлени са някои елементи от категориалния апарат. Най-важното от тях експлицира общото и специфичното съдържание на понятието „професионална кариера на офицерите в сухопътните войски”. То също излиза извън изследователската рамка на конкретния род войски и притежава потенциал да се обобщи за офицерския състав изобщо.

Трето, направено е полезно доразвитие на различните класификации на характеристиките на офицерския състав (типовете професионална

кариера, факторите, които предопределят кариерното развитие и др.). С това също се обогатява теоретичното познание в третираната област.

Четвърто, разработеният авторски проект за социологическо изследване в тази област също принадлежи към безспорните постижения, съдържащи се в труда. В него се разкриват главно методологическите постижения, засягащи моделирането на социологическото емпирично изследване в конкретното изследователско поле, както и доказаните възможности за практическо приложение.

Пето, осветлени са важни проблеми и съществуващи бели полета в изследваната област, а с това и перспективни аспекти за бъдещите изследвания по тази тематика.

Всичко това обогатява теоретичната основа, върху която могат да се изграждат бъдещи изследвания в третираната област.

3.2. Постигания и приноси с практико-приложен характер. Към тях отнасям главно:

Първо, резултатите от анализа и обобщението на данните от представителното анкетно изследване. Тяхната значимост се определя поне от три неща: 1) те са конкретни оценки на параметрите, характеризиращи състоянието и развитието на офицерския състав в сухопътните войски на страната, както и сравнителни оценки, разкриващи вижданията на българския офицерски състав; 2) ценно е описанието на кариерното развитие и оценката на факторите и тяхната относителна тежест и влияние, видени през погледа на респондентите; 3) в този смисъл резултатите са една добра основа за бъдещи сравнителни изследвания; 4) като конкретни, исторически достоверни фактологични знания, които без съмнение ще оставят трайна следа в това изследователско поле.

за бъдещото развитие на системата за управление на изследваните процеси.

Трето, конкретните препоръки и предложения за полезни иновации в тяхното управление са важна част от постиженията на докторанта. Част от предложенията и препоръките биха могли да се използват и извън системата на сухопътните войски без особена промяна. Друга част очевидно ще изискват по-нататъшни изследвания и експериментална проверка с оглед избор на оптимални варианти за приложение при конкретните условия на страната.

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

По темата на дисертационния труд авторът има три публикации (една статия в годишника на Военна академия „Г. С. Раковски“; един доклад, изнесен на международна научна конференция и втори – на национална научна конференция). В тях докторантът представя и анализира отделни резултати от изследователската работа по дисертационния труд.

5. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Списъкът на използваната специална литература на български, руски и английски, а най-вече критичните оценки и обобщения, направени върху съвременните постижения на теорията и методологията, свидетелстват за много добрата осведоменост на докторанта по изследваната проблематика.

Отбелязано бе, че авторът прави редица полезни обобщения и класификации на характеристиките и на факторната обусловеност на кариерното развитие на офицерския състав в сухопътните войски. Това също свидетелства за уменията му да формулира научни проблеми, да избира адекватна изследователска технология, да прави научни изводи и

полезни обобщения. Това се отнася и до усилията на автора по осигуряване на висока степен на достоверност на изводите и обобщенията.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът оценява реално съдържанието на дисертационния труд. Ще отбележа само, че в самооценката на собствените си научни постижения авторът е имал възможността, но е пропуснал да представи още няколко съществени приноси. В този смисъл направих някои допълнения към дисертанта за оценките на приносите в дисертационния труд (т. 3 от настоящата рецензия).

7. Критични бележки

Могат да се отправят няколко критични бележки и препоръки главно към бъдещата изследователска активност на докторанта.

7.1. Струва ми се, че събраният богат емпиричен материал дава възможност и за други важни обобщени оценки и по-обстойно тълкуване на резултатите. Тази препоръка е адресирана към бъдещата изследователска работа на автора.

7.2. В системата от индикатори за кариерно развитие важна роля играят атестациите. В тях се съдържат и някои противоречия, които могат да изкривяват оценките в кариерното развитие на офицерския състав. В този смисъл те заслужават още по-голямо внимание в бъдеще.

7.3. Според мен излагането на материята в дисертационния труд и в автореферата се нуждае от някои редакционни подобрения. Тази препоръка отправям към докторанта преди да представи дисертационния труд за евентуално публикуване.

7.4. Накрая бих помолила колегата Петков да поясни границите, в които се изменя средният коефициент за тежест на факторите $x_{ср}$. (стр. 71). Също, как са получени оценките за p_i , представени на стр. 71 и графиката (фиг. 7 на стр. 79).

о. Заключение

Рецензията е разработена и написана с необходимата научноизследователска компетентност. Изводите и обобщенията са обосновани и произтичат непосредствено от резултатите на проведените изследвания по темата.

Убедена съм, че дисертационният труд отговаря на всички изисквания, предявявани към научни трудове от такъв характер от Закона за развитие на академичния състав на Република България.

В съответствие с положителните оценки в настоящата рецензия предлагам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват единодушно за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” по професионално направление 9.2. „Военно дело” на майор Пламен Асенов Петков.

15. 11. 2014.

София

Рецензент:

(Проф. д.с.н. Св. Съйкова)